

Am văzut Turcia cu ochii noștri!

De prea izolare fizică și socială, din cauza nesuferitei pandemii, ne apucase un dor de ducă și o febrilă căutare de ceilalți, oamenii dragi, pe care doar telefonul, oricât de sofisticat ar fi el, nu ne-ar fi ostoit, iar televizorul, cu atâtea canale în concurență pentru înspăimântări contradictorii, cu știri ale dezbinării, ne mărise și el depresiile. Obișnuința de-a fi împreună, cultivată în cei 15 ani de asociația „Seniorilor”, își cerea revenirea la preocupările de altă dată. Iarna de afară și geopolitica cu război aproape de fruntarii, zvonurile despre tot felul de crize, despre readaptarea noilor virusuri, media agresivă și cu știri apocaliptice și câte alte grozăvii ale neîndemănărilor politice curente, puteau lesne să taie orice elan de plecare. Unde să mai plecați pe vremea asta cu migrații, puși pe drumuri de ... forța majoră? Prea mare a fost izolarea și dreptul la viața socială - atât de necesară vârstelor cu însingurări și trăirii doar din amintiri!-, să nu evadezi spre altceva, spre noi experiențe, spre zborul liber care adaugă la zestrea vieții, file inedite? La drum, dragi „Seniori”!

M-am agățat de ultimul vagon al excursiei, adică în ultimul moment, aflând de ea întâmplător, pentru că de doi ani nu ne-am mai întâlnit în cadru organizat la asociație. Cum să nu mergem? Nu contează unde! Numai să mai plecăm din cușca paralizantă, spre alte orizonturi, să ne mai împărțăm de lumea largă, în spiritul vremii, cu amestecul omenesc trăind planeta în întregul ei. Aflăm că s-a ales ca destinație de cercetat, cu propriile priviri, Turcia. Multe informații, de la știrile colorate partizan, multe lucruri controversate despre această țară ne cereau corecta dumerire și acum aveam ocazia, precum Toma Necredinciosul, să pipăim și să ne încredințăm. Impresia o împărțăm aici, ca pe un reportaj, căruia îi vom adăuga și multele aflate de la un ghid însoțitor, dar și dintr-un Ghid turistic, editat în Limba Română, despre Cappadocia.

Mâine, 6 mai 2022 este fixată plecarea, dis de dimineață. Plecăm de azi, în miezul zilei, de pe Valea Oltului. Mergem pe calea ferată de acum cca.120 de ani în funcțiune, cu un vagon/automotor parcă de-o vârstă cu calea, oricum putred și scâlciat ca toate traseele putrede. Viteza de deplasare este atât de... amețitoare că te puteai da jos să aduni măciuliile de păpădie și să-l mai și împingi de nevoie. Stațiile/hălți, gări cu etichete de monumente de patrimoniu, par niște grajduri pentru ierbivore, unele chiar cocini pentru... suinele grohăitoare. Vagoane abandonate pe șine au devenit glastre cu pini, mesteceni. Bine este că sunt vii, la concurență cu natura înconjurătoare, în care omul „întreprinzător” încă nu a intrat cu drujbele! Constatăm că de peste treizeci de ani totul se descompune sub ploaia intențiilor bune. Ploi torențiale de promisiuni întrețin o secetă a pustiirii și lumea se face că lucrează cu... gura. Despre călătoria cu... dricul din dotare? Numai de... bine! Celor cu pietre pe la fiere, rinichi și pe suflet, sigur le poate veni de... pornire că doar este mare și sigură această încercare- terapie! Dar mâine va fi altă zi, îmi trece prin minte o speranță.

Plecăm din fața Arenelor Traian, ale Râmnicului. Este ora 5.45 și autocarul se pornește spre Aeroportul din Otopeni. Parcurgem cei cca 200 de Km. (care includ și autostrada de peste 60 de ani în peisaj!), în 4 ore. Pe centura ocolitoare a Bucureștiului, la care se melcuiește de ani buni, țopăim la fiecare giratoriu cu tot respectul pentru obișnuitele încolonări. Am început ziua cu poticneli! Oare așa va fi toată? Mă bântuie o întrebare. Oare cum va suporta primul ei zbor cu avionul, tovarășa mea de viață? Este aproape miezul zilei. După formalitățile de frontieră (că doar ieșeam din conturul Uniunii

Europene!), urmează îmbarcarea. Iată-ne în pasărea de fier, gata de zbor. Compania aeriană turcă și-a luat chiar un nume ademenitor de: *pasăre liberă* (în engleza lumii globale, desigur!).

Sub penele de fier, dar deasupra unei aripi, observ jocul de-a portanța al acesteia, dar și înălțarea, cu micșorarea celor rămase mai jos de norii, nu mulți și însoriți. Intuiția mă pune-n gardă că am zburat peste Dunăre, spre sud, și intuim apoi - din harta întipărită de lecțiile de geografie!-, că va fi urmat Bulgaria și apele mărilor din cale, pe numele lor în limbile oamenilor din vecinătate. Aripa de sub mine dă semne de aterizare. Trecusem peste niște munți cu creste înzăpezite și un albastru marin se apropria mărginit de un țărm cu siluete tot mai clare. Privesc ceasul (noroc că suntem pe același fus orar!) și observ că trecuse doar o oră și vreo trei sferturi de la plecare. Scăpați din centurile de siguranță, cu ochii deschiși și mântuiți de spaima, cu toții acum eliberați din penajul *păsării libere*, ne punem pe picioarele proprii, cu bagajele recuperate imediat, de parcă nu le-am fi avut în cala avionului. La ieșire din aeroportul Antalyei, că aici aterizasem, ne preia cu o primă numărătoare, un turc, cu tabelul în mână și cu drapelul tricolor, semn de recunoaștere permanentă, lângă el. Suntem cu toții vreo 39 (vâlceni și câțiva bucureșteni de completarea grupului!), suntem în majoritatea noastră vârstnici și ... de sămânță, câteva persoane mai puțin încărcate de ani. Suntem cu toții dornici de cunoaștere, plini de curiozitate, lucru care va fi ușurat munca ghidului nostru, chiar turcul Volkan care ne-a întâmpinat și ne-a condus la autocarul lui Husein, conducătorul nostru auto, pentru cei cca. 1700 de Km., pe care îi vom fi parcurs împreună printr-o Turcie pe care o vedeam astfel prima dată.

În engleza globalismului... afirmăm sosirea noastră cu *pasărea liberă*, în Turcia

Odată îmbarcați în autocar suntem salutați, *creștinește*, de sunitul Volkan: „Hristos a înviat!”, „Bine ați venit în paradisul nostru, în regiunea Antalya!”. Pe partea interioară a parbrizului o hartă a Turciei, cu

obiectivele ei turistice, instrument care se va dovedi util prezentării ghidului nostru: un fost ofițer al armatei turce, trecut în serviciul industriei turistice, care după o primă căsătorie cu o româncă, știa... *bine-rău* limba română, cu expresii neaoșe într-o plăcută stâlcire fonetică și o accentuare a celor neaccentuate.

În autocar, privim înainte, dar și întru re/troviziune istorico, religioasă. În laterale, privim mișcarea prezentului cu noi de-a împreună. În interiorul omenesc întrezărim, prin ochii ghidului, respirația comunității noastre!

Ne familiarizăm cu regulile necesare, în care respectarea programului se cerea să fie cu rigoare, pentru a ne bucura de cât mai multe văzute și pe cât posibil înțelese. Să fim cu ...*sabâr*/răbdare, să ne săturăm, pe îndelete, de multele văzute, să nu ezităm să punem întrebări, să exprimăm păreri și să exprimăm dorințe. Ne explică chiar, înaintea după amiezii de-a împreună, ce înseamnă din punct de vedere geografic, politic și religios, statul modern Turcia, pentru a detalia mai apoi specificul regiunii sud litorale: Antalya. Rezumăm fericita lui sinteză!

„Avem o țară mare, chiar dacă i se spune Asia Mică, înspre răsăritul de dincolo de Marea Marmara (situată în nord-vestul peninsulei!) și de Egee (aflată la vest!). O țară-punte între continente!-, aflată dintotdeauna la drumurile cele mari ale istoriei. O țară mărginită la nord de o Kara/deniz (Marea Neagră) și la sud de-o mare... albă: Ak/deniz (Mediterrana). Noi aici ne aflăm chiar pe litoralul

M Mediteranei, din *paradisul* regiunii Antalya. Țara are un relief cu podișuri înalte și lanțuri muntoase, destul de aride, dar despre podișul Anatoliei și munții ei vom vorbi cu alt prilej. Aici în vecinătate, ca o barieră muntoasă în partea nordică, sunt munții Taurus, pe care-i vedeți, cu crestele încă înzepezite. O să-i traversăm spre nord-est, în drumul spre Cappadocia, chiar mâine. Între acest zid muntos, cu înălțimi până în 2500 de metrii, aflat la cca 80-100 km., și mare, se întinde această regiune litorală, irigată de râuri rezezi și bogate-n ape. Vom vedea deșușarea unui râu în mare (r. Aksu!), printr-o cascădă și apoi, vreo 100 de km. de litoral, spre est, amenajat în principal pentru turismul estival, al acestei regiuni, pe care o numesc un adevărat *paradis*, și loc de întâlnire atâtor turiști din lumea largă. Rog, la coborâre, în lumea aglomerată și pestriță, să urmați tricolorul să nu ne irosim timpul pentru restabilirea grupului, în întregul său! Vă mai spun că suntem urmașii multor stratificări istorice și turcii de azi, cetățeni ai modernității, sunt un amestecul a vreo 72 de neamuri și a tuturor credințelor umanității, dar dominantă este cea islamică. Simțiți-vă în firescul acestei diversități și bucurați-vă de ospitalitatea noastră! Vă rog să mă urmați cu deplină încredere! ” Dixit Volkan, în lecția lui inspirată și inspiratoare de încredere.

Pe țărmul înalt al AKDENIZ/Mediterana, în Antalya, cu Domna „M”

Este trecut de ora 14.00! La ora 13.40... încheiaserăm formalitățile din aeroport și fusesem luați în grija ...ghidului. Instruiți cu cele utile, începem vizita. Mergem într-o recunoaștere a Antalyei, capitala regiunii litorale cu acest nume. Azi doar un prim contact, pentru că am amânat mai amănuntul, pentru ultimile zile ale vizitei noastre în Turcia, una mai pe îndelete și cu reîmbarcarea în pasărea de întors, la cuiburile noastre carpato-danubiane și alutane. Ieșirea din zona aeroportului, permanent cu vreo pasăre în aterizare și una în avântul zborului (cam la cinci minute zborul, vorbesc statisticile, despre serviciile transportului aerian!), ne arată o mulțime de sere și suntem asigurați că vom mai vedea câteva mii de-a

lungul litoralului, pe care îl vom vizita în continuare. Suntem conduși pe țărmul înalt, unde râul Aksu, își face intrarea în Akdeniz (Mediterraneană... cea albă aici, sigur și din înspumarea cascadei!). Mulțime de vizitatori și ofertanți de suveniruri, peste tot. Noi ni le culegem fotografic singuri, înzestrați cu ultima tehnică la îndemână! Steagul tricolor ne adună și ne îndeamnă să vedem superbul litoral, cu puzderia de hoteluri în chipurile leite ale marilor minuni arhitectonice din lumea largă. Ne și convingem, uimiți de câte s-au putut construi în ultimii treizeci de ani. Investitori, din întreaga lume, au ridicat vreo 500 de construcții stelare. Într-adevăr, un adevărat paradis terestru! Ne stăruie și acum întrebarea, dacă lumea de apoi va fi permisibilă numai celor cu dare de mână. Totul pare desprins din poveștile celor 1001 de nopți, ori cele ale nemuritoarelor zeități olimpiene. Pare o adunare, de-a împreună, a marilor palate ale lumii. Noroc cu autocarul, aflat în mișcare, că ademenirea sirenelor (aici cele ademenitoare... vederii!) nu putea să nu ne aresteze în vreo hipnoză paralizantă. M-a străfulgerat un gând, privind balanța timpului, în care litoralul românesc al Mării Negre (de ce trebuia să fie... negru și țărmul?!) de acum, rămas în urmă cu cei peste treizeci de ani, de ce parcă agonizează?, când marea lor, *Mare Albă* (în spusa turcească!) tocmai de la înnoptarea noastră, își însorește paradisul? Să fie vorba doar de sorocul întunecării minților unor semeni de-ai noștri, care trăiesc doar pentru sine? Dacă nu au viziune, de ce nu merg să vadă, ce se mai întâmplă prin preajmă? la mai puțin de două ore de zbor! Dar, să nu ne stricăm și a doua parte a zilei, începută prin patria *dragă* (oricum o iubim, că nu ea, săraca, este vinovată de ce i se întâmplă!) și să povestim inserarea zilei începută cu noaptea în cap. Am parcurs drumul litoral, până la Manavgat, cu microfonul ghidului permanent vorbitor. Încă înainte de ora 18.00, când trebuia să fim la hotel pentru o noapte, și apoi pentru încă trei, la întoarcerea din Cappadocia, știam formalitățile necesare și programul de seară. Matematică pură. În cinci minute de așteptare, într-un hol superb, am primit cartela camerei.

Cu Doamna „M” la ... recepție

Ambientul, coridoarele, camerele, piscinele exterioare, sălile de masaj, barurile, amfiteatrul pentru spectacole, imensul restaurant, ș.a., toate respirau cele cinci stele, cum se recomandă hotelul, purtând în nume *râul* (r.Manavgat), *lacul* din vecinătate... ca locuri remarcabile în peisajul litoral, toate în englezeasca cu magnet turistic: „Lake & River Side” (LRS-hotel!). La ora 19.00, în ținută ușoară ne

prezentăm la cină! Foame aveam, fiind călători de drum lung și cu răgazuri drămuite. Ne-am pus de-o cină de poveste. Toate bunătățile din lume erau acolo puse la dispoziție. Grea alegerea, dar nevoia unei odihne fără probleme ne-a temperat imboldurile firești. N-am rezistat unui desert tentant, în ciuda glicemiei constatată de OMS și dată în grija farmaciilor. Am testat prăjiturile cu kiwi și cu smochine, dar când am observat baclavaua - în spusa ghidului: „sultana titulară a dulcelui harem!” – am uitat, instantaneu, de anume interdicții. Ne-am retras obosiți de drum și pentru necesara siestă în camerele noastre, pe care acum le vedeam cu alți ochi, mai cercetători. Da! Oglindea și ea cerul cu cinci stele al hotelului! Pornim televizorul să vedem ce se mai întâmplă în lume. Canalele, foarte multe canale, ne dau sugestia asupra limbilor turiștilor găzduiți. Sesizăm o ordine după prezența lor majoritară: turcă, rusă, germană, engleză, franceză, italiană, spaniolă. Nu găsim limba română, deși la masa de seară restaurantul fusese plin de grupuri venite din România. Ne descurcăm cu ceea ce cunoșteam și cu sugestia imaginilor, unele în contradictoriu, după limbă și probabil așteptarea clientului. Am cules știrile despre ... criza economică, criza politică și conflictul pe rol – cum s-o numi el în limbile menționate! - din Ucraina. Ba și despre ziua de 9 Mai, ce sta să vină, cu o mulțime de predicții, unele alarmiste. Închid televizorul, rememorez ziua cu întuneric și lumină și mă dau somnului cu gândul la cele frumoase, să visez frumos. Am adormit, preț de-o clipă, lângă Mediterana și în respirația răcoroasă venită dinspre munți. Atât mi s-a părut o noapte, fără vise, dar reconfortantă.

Manavgat/Antalya, Sâmbătă, 7.Mai, 2022

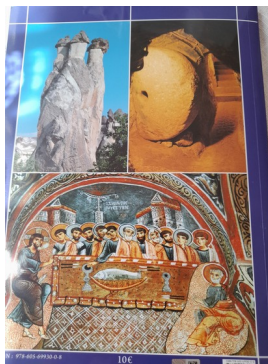
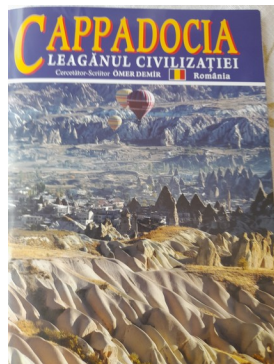
Înainte de ora 6.00 un cocoș din preajmă insista, în limba lui universală, cu semnalul trezirii. La 6.00 fix!, sună și telefonul din cameră, așa cum ne atenționase ghidul nostru, ca un metronom al programului. Începem o nouă zi, care se anunță însoțită. Dușul, și el de cinci stele, ne pune probleme : ce șampon, balsam, săpun și ce înmiresmări să alegem? Totul este impecabil în cultul Turciei pentru igiena corporală, cult promovat și pe linie religioasă. Aici pare chiar o exagerare, dar turismul are rigorile lui și o clientelă, cu gusturi cosmopolite, ce trebuie satisfăcută! La ora 7.00 dejunul, cu o ofertă pentru... Pantagruel, ne pune din nou în încurcătura alegerii. Ne lăsăm provocați de multe, dar obișnuința își impune, aproape reflex, meniul. Ceai, cafea și ceva din celelalte. Dar azi trebuie să ne mutăm, cu bagaje cu tot, taman în Cappadocia, la doar vreo 500 km. depărtare, undeva prin centrul țării. De aici trezirea matinală și măsurile impuse de programul zilei. La 8.30 majoritatea suntem în autocar, dar la numărătoare lipsesc câțiva, care au avut probleme cu demagnetizarea cartelelor de acces în cameră, după dejun. În cinci minute s-a rezolvat problema și suntem gata de drum. „Hristos a înviat! și Bună dimineața!” ne întâmpină ghidul și mai adaugă câteva politețuri... de încălzire. Înainte de pornire, pentru un drum lung, ne solicită punerea centurilor, și ne face instructajul despre apa de băut (la dispoziție în frigiderul autocarului!), din care să luăm după poftă, inclusiv când ne scoborâm, pentru a nu ne dispersa în ostioarea setei, să o cumpărăm. Husein, șoferul nostru, pus la patru ace ne salută și el și pornim la drum. Pe hartă ni se arată traseul și opririle programate. Se organizează, după preferințele noastre, meniul mesei de prânz, pentru ziua în curs și se transmit telefonic preferințele noastre (vom observa peste câteva ore că totul va fi fost conform dorințelor!). Urmează apoi *cursul*, adică predarea lecției pregătite, pentru a înțelege cele ce urmau a fi văzute. Microfonul intră în funcțiune și nu mai tace. Bine face!, că spune lucruri foarte interesante, lucru constat în atenția noastră care a amuțit convorbirile între noi, cei despărțiți cândva de pandemie.

„Suntem în drum spre Konya. Traversăm munții Taurus. Observați relieful stâncos și flora coniferă, în special pini. Pentru aceste păduri, sărăcite de incendiile de care ați auzit, am plâns ...toată Turcia! O să vedeți mai încolo și plantații tinere, făcute de școlarii noștri, angrenați în programe educaționale

naționale, și cu scopul sensibilizării pentru problemele ecologiei.” Pe urcușul montan, al șoselei impecabile, la o parcare de tranzit, se oprește autocarul („vă rog, pentru doar 5 minute!”). După răgazul cerut, Volkan/ghidul nostru, se întoarce cu vreo 50 de banane, cumpărate din... drum și ne oferă tuturor, câte una, cu explicația asociată: „Turcia cultivă în sere (le-ați văzut... desigur, câte sunt!) banane ca acestea tot anul, iar acum, din fostă importatoare, dă și la export. Sunt bune?! Iertați-mă! Eu sunt turc, îmi iubesc țara și acum fac reclamă pentru ea!”. Ne dă apoi informații despre relieful arid, ocupațiile oamenilor și ne introduce în felul credinței islamice, cu cele două curente ale ei: suniții și șiiții. Ne subliniază diferențele de ritual, ba chiar și influența asupra comportamentului cotidian, când extrem de conservator - precum fundamentalismul șiiit!-, când sincron unei laicități a modernității, precum suniții. El ni se mărturisește sunit, militant, în spiritul umanismului global, lucru evident în comportamentul său exemplar. Modelul său mărturisit, fiind părintele Turciei moderne: Mustafa Kemal Atatürk. Continuăm drumul până la o staționare programată (pentru caii putere ai autocarului, dar și pentru nevoile noastre fiziologice!).

Doamna „M” în autocarul lui Husein, cu care pozează... fericită

Cartea –ghid, care ne-a destăinuit multe, despre Cappadocia

Cu Doamna „M” prin Munții Taurus!

Ne răcorim cu sucuri și înghețată, facem câteva poze cu relieful montan în care ne aflăm. Cumpăr cartea-ghid, în limba română, despre Cappadocia (exemplul este urmat de mulți alți companioni!). La drum! Dincolo de munți spre Konya, zice-se un fief al comunității șiiite, în grija specială a președintelui republicii. În acest oraș, cu o dezvoltare impetuoasă, la vedere, în ultimii ani cu dublarea populației, luăm prânzul, organizat încă de la primele ore ale dimineții, din autocar. După prânzul cu cele alese, dintre care n-am refuzat baclavaua și un răgaz pe scaunele fixate unei șederi pentru siestă, cu multe impresii instantanee, ghidul-comandant ne ordonă, cu blândețe: „înainte marș!”, că mai avem drum lung până la destinația zilei. Konya s-a întins departe de centrul inițial, cu o impresionantă platformă industrială și o infrastructură, cu însemnele firmelor mondiale. În vecinătatea celor mai mari, obligatoriu o moschee, în diferite stadii de construcție. Primim imediat explicația: „comunitatea preponderent șiiită, cu ritualul islamic al rugăciunii, ținut fără abatere, trebuie să-și aibă asigurate condițiile...”.

Următorul popas, organizat special, atât pentru odihna ... autocarului, dar și pentru un scop turistic precis, îl facem după o nouă „lecție pregătitoare” la un complex muzeal, cu un mausoleu inclus, pentru un „sfânt derviș”.

Ne adapăm cerințelor ... pentru vizită

După vizita în mausoleu, dansul rotitor... alături de semilune!

Suntem pregătiți pentru vizita unui loc cu pelerinaj permanent, cu lume multă și pestriță, pentru respectarea unor condiții obligatorii. În ritualul derviş, există și un expresiv *dans rotitor*, a cărui semnificație ne este descifrată, ca trăire a celor cerești, primite pentru iluminarea celor pământene, ne atrage atenția și asupra unei reprezentări sculpturale, din vecinătate. Ne spune că în lăcașele de cult islamice nu vom vedea imagini, ci doar scrierea arabă, de-o caligrafie specială –adevărată artă!-, apoi că și pe monumentele funerare nu vom observa chipuri. Turcia modernă are scrierea oficială cu caractere latine. Deși... scriptura pereților, este în arabă, puțini sunt cei care o mai pot descifra. Credem aici că toate scripturile sfinte ale lumii, fără tălmacii cu chemare, fără predicatorii instruiți, nu își pot face funcția (Mare noroc a avut Napoleon- și odată cu el omenirea întregă!-, când Champollion a descoperit, pe piatra... Rosetta, scrierea vechilor egipteni!). Mulțumim aici și ghidului nostru care știe bine acest lucru. Ne atrage atenția că în triada religiilor care au determinat mentalul religios, într-o succesiune recunoscută: iudaism, creștinism, islamism – concomitente și acum, dar cu intensități și număr de adepți în funcție de loc. Vedeți Spania de azi care își recunoaște *tres culturas*, pornind de la ele! Pe Dumnezeu (pe limba tuturor, și în aceste trei religii, consonante!) nu este permis oamenilor a-L vedea, dar el se poate revela doar informal, intermediat prin mijloacele de comunicare subtile: orale, ori în scrierea momentului, care presupune o inițiere prealabilă, pentru descifrare semnelor și apoi a sensurilor

cuvintelor, după lectură, dar și prin imagini povestitoare, celor ce sunt analfabeți și care trebuie să vadă ceea ce li se povestește! Despre icoane, iconoclastism, care au generat atitudini, inclusiv creștinilor... ne va fi spus mai multe în contextul cappadocian, cu argumente, preponderent turistice și... partizane crezului propriu. Ne va fi spus că scrierea arabă - când cu problematizarea utilității imaginilor, chipurilor, foștilor idoli!-, va fi apărut pe pereți, ca necesitate religioasă pentru islam, a fost într-un fel sincronă perioadei, când inspiratorii creștini trăiau criza iconoclastă (sec. VII-VIII). Preluarea din panteonul creștin a multor modele, fiind o evidență, dar rolurile lor, în noul scenariu religios, fiind diferite. Ne-a amânat o discuție mai aprofundată despre... politică și religie, mai mereu aflate, în toate timpurile, în conexiune directă. În moscheea complexului muzeal, dotat cu toate utilitățile publice, nu am mai zăbovit pentru că în program aveam inclusă o vizită specială, în altă zi, la superba Moschee din Manavgat, când vom reveni în Antalya, mai paradis, după cum se mândrea prozelitul sunit, distanțat de prea conservatorismul șiit anatolian, unde ne aflam acum și unde îmbrobodelile luxuriante, chiar și acelea făcute cu bun gust, ascundeau fețele frumoase feminine, dintr-un egoism și prea marginalizare a celor frumoase. Chiar m-a fulgerat un gând despre motivul iconoclaștilor și amânarea trăirii vieții... fizicului, dat în posesie pentru cazne și cu promisiunea, iluzoriei lumi de dincolo. Acea lume, doar în spirit, informală și sacralizată, desenată (ce caligrafii superbe cele arabe!), în greu descifrabilele scripturi, cu o limbă fixată în trecutul îndepărtat și cu înțelegeri care se ascund în povești, legende cu presupuneri. Mereu canonice, prin actualizări permanente în concilii, sinoade etc. (obligatoriu să fie crezute, că doar se supun ordinelor puterilor zilei!). Facem poze, lăsăm cipicii de plastic- protectorii mochetei/covor, interioară!- colegele din grup își dau jos basmalele, admirăm curățenia interioară și superbul parc exterior, cu inscripționări în limbile turismului pentru toți, și... la drum!

Reintrăm la... *curs*! Lecția de... geografie, geologie, istorie, a regiunii de care ne apropiem: Cappadocia, pare o necesitate ca o parolă de intrare, obligatorie, după cum se va vădi, pentru cele ce urmau a fi văzute, pipăite, respirate...

„Priviți munții aceia îndepărtați, cu creste înzăpezite! Între acești munți vulcanici, care au erupt acum câteva milioane de ani, în partea asta centrală a Anatoliei, numită Cappadocia, s-au statornicit de câteva mii de ani, în preistorie, oamenii. Arheologii au „citat” artefactele găsite iar istoricii au identificat nenumărate stratificări culturale, ba ne-au și declarat că în Cappadocia s-ar putea vedea „leagănul civilizației omenești”. (vezi și titlul ghidului cumpărat, la popasul din munții Taurus: „Cappadocia leagănul civilizației”, propus de cercetătorul-scriitor Omer Demir s.n). Pe o suprafață de cca.20.000 kilometrii pătrați, această regiune sculptată în tuful vulcanic de agenții naturali, dar și de nevoile omenești, a păstrat mărturiile multor milenii de trăire ale oamenilor, într-o permanentă frământare socio-politică și religioasă. Despre acestea vă voi spune mai multe mâine, acum la trecerea graniței regionale, vă rog să observați acești cai albi și bruni, ce par vii, în decorarea acestei... porți de intrare simbolice. Vă spun azi doar că numele regiunii vine de la ocupația de crescători de cai a locuitorilor frigieni, pentru sporirea puterii marilor imperii care s-au înstăpânit de-a lungul istoriei pe aici. Perșii când vor fi făcut aici o... Satrapie au numit în persană locul: Katpatukya, adică „Țara cu cai frumoși”.

Emblematicii cai ai Cappadociei, pascând țesăturile din mătase ale... Avanosului

Plan orientativ, al Cappadociei, pus la dispoziție de hărțile turistice ale Turciei (vezi guneypostcard!)

Pentru a vedea de sus acest relief special, cine dorește trebuie să se înscrie acum, la o plimbare cu balonul, mâine, ori poimâine dimineața, cu survolarea dis de dimineață, începând cu ora 4.30! ”. Au fost multe înscrieri. Parte dintre cei ai grupului pleaseră de acasă cu provocarea unei plimbări cu balonul! (ni s-a explicat că în aerul mai rece al dimineții, ascensiunea era mai ieftină, cu gaz ars mai puțin, apoi că tarifele pentru un zbor, invocându-se criza energetică globală, au devenit impredictibile !). Sosim în orașul Nevşehir (orașul nou... !;cu numele mai vechi Nyssa și mai târziu Muşkara!), aflat la circa 20 de kilometri spre vestul capitalei regiunii, orașul Kayseri/Cezareea. Această localitate, cu numele emblematic, își are de vreo două milenii amprenta lui Cezar, care a adus întreaga regiune, amprentată de elenism, sub protectorat roman. Apoi în secolul I e.n, a fost înglobată în Imperiul Roman care între timp renunțase la... Republică. Atunci, odată cu închinarea, fosta capitală Mazaka - stătalitatea locală acceptând noua suzeranitate!-, își va lua numele de Cezareea, în onoarea lui Iulius Cezar (așa cum Traian, prin Dacia, va fi fondat Ulpia Traiana; cum urmașul său Hadrian, va fonda Adrianopolul, și cum Constantin cel Mare va da numele, mai vechiului Bizanț: Constantinopol, să fie acum modernul

Istanbul!). Moda aceasta se va fi perpetuat prin milenii în multe locuri, uneori doar... pentru o vreme. Să ne amintim de Leningrad, Stalingrad (cu varianta românească, pentru Braşov, de... Oraşul Stalin, ori pentru actualul Ştei, de Dr. Petru Groza ş.a.m.d). Nemuritoare par oraşele ce se revendică de la Alexandru Macedon. Eternă pare Roma, lui Romulus şi alte nume cu încărcătura unor semnificaţii speciale. Aşa va rămâne Cezareea Cappadociei/Kayseri, ca scaun de putere informală a creştinilor luptători, pentru afirmarea unui crez revoluţionar în istoria credinţelor omeneşti.

Formalităţile de cazare sunt mult simplificate, prin valorificarea automată a datelor înregistrate la hotelul din Antalya. Programul pentru mâine îl cunoaştem deja: unii la prima oră în balon, ceilalţi cu prelugirea odihnei după o zi lungă, bogată şi solicitantă. Am renunţat la... balon, să pot nota câteva impresii, în ajutorul acestor consemnări de acum. Cina apoi, în aceeaşi notă a abundenţei şi a provocărilor culinare pentru cele cu aparenţa unei noutăţi, s-a petrecut cu graba impusă de nevoia unei recuperări rapide. Provocarea zilei de mâine trebuia onorată, cu toate energiile reîncărcate.

Nevşehir/ Cappadocia, Duminică, 8 mai, 2022

Sculare devreme, la îndemnul obişnuinţei. De pe balconul, orientat spre răsărit, văd pe linia orizontului înroşirea unei promisiuni senine. *Trebuie să fie devreme!* Gândul îşi dă cu părerea, fără a consulta ceasul. Perspectiva din faţa ochilor seamănă leit cu pozele din albumul-ghid cumpărat mai ieri şi răsfoit în fugă. Deasupra unui imens furnicar, cu ochii ascunşi prin ciudatele decupări- totuşi în spiritul geometriei cu unghiuri drepte!- o puzderie de baloane colorate! Oameni în nacele, privesc din înalt, îşi ostoiesc curiozitatea cu ochii proprii. Da! Ei s-au sculat mai devreme, ajutaţi conform programării, de ghidul...„dispecer”, aveam să aflăm. Privesc ceasul şi constat că încă nu se făcuse de ora şase. Azi vom pleca să pipăim locurile doar la ora 9.00, să putem recupera şi pe temerarii noştri Icari, reveniţi la sol teferi. Am învăţat cu toţii lecţia despre respectarea programului. La ora convenită, după toate tabieturile dimineţii, cu igiena curentă şi provocarea unui dejun printr-un bazar culinar, mai entuziaşti şi altfel echipaţi, se concluzionează: *suntem toţi!* Autocarul nostru părea şi el proaspăt duşat, cu Husein pus la alte patru ace şi la fel de surâzător. Sosise cu precizie elveţiană, să poată respecta şi celelalte autocare, încolonate deja, nu departe, că nu eram singuri în marele hotel! „Hristos a înviat!, Bună dimineaţa! Cum aţi dormit? Cum a fost în balon? Cine se mai înscrie şi pentru zborul de mâine?” şi alte politeţuri de încălzire, urmate de sfaturi practice pentru ziua în curs, se rostogolesc mecanic, firesc şi necesar. „Programul de azi este pentru, şi despre Cappadocia! Vom vedea de pe nişte poziţii dominante împrejurimile şi pe drumul spre ele vom descifra relieful şi istoria milenară a oamenilor înstăpâniţi pe aici. Să mergem şi să vedem...!”

Cu caii Cappadocieni (pe frunte!) cu cămile, ATV-uri, autocare, chiar baloane și ponei, și pe picioare... vezi ce vrei!

Pe aici vulcanii și-au făcut de cap acum câteva milioane de ani. Au rămas mărturie munții cu înălțimi de aproape 4000 de metri (vezi vârfurile lor : Erciyes Dagi, 3916 m. aflat în estul regiunii și Hasan Dagi, 3268 m. aflat la vest!). Din lava și cenușa lor timpul, cu lucrătorii lui neobosiți: vântul, apa, gerul, însorirea dogoritoare, au modelat geografia asta interesantă să ademenească oamenii, de când și ei au

populat pământul să se înstăpânească și să-și potrivească traiul și nevoile vieții celor oferite de Marele Creator- cum s-o numi El, în perspectivă creaționistă, ori conform teoriei evoluției! Ceea ce a făcut natura și ceea ce au făcut oamenii, vom vedea cu ochii noștri în câteva ocheade doar, că tot întregul credem că încă nu este descoperit! Multe descoperiri încă nu sunt amenajate pentru vizită turistică și timpul nostru disponibil este prea mic pentru a vedea în amănunt cei 20.000 de kilometri patrați. Vom alege pentru posibila generalizare, doar niște semnificativi „purtători de informații”. Printre obiectivele vizitate vom vorbi și despre oamenii istoriei, dar și despre îndeletnicirile cotidiene, unele venind dinspre tradițiile moștenite.” Așa și-a început prezentarea ghidul nostru și el cu un nume asortat genezei locului : Volkan! Am pornit spre un loc în care în prim plan era sculptor: mama natură. Forme bizare care semănau cu ceea ce mintea noastră luase în posesie și numise deja, se arătau modelate într-o aglomerare cu mare diversitate. În locurile, amenajate special pentru turism, din autocarele sosite într-un continuu urdiniș se revărsau continuu oamenii să-și imagineze cu mintea proprie pe unde se vor fi aciuat primii oameni, din zice-se copilăria umanității (după cum s-au pronunțat antropologii, inițiați în cele despre oameni, mai cu de-a amănuntul!). Mințile, cu imaginație mai bogată, vor fi botezat aceste creații și ni le vor fi propus și nouă. Ba chiar și împachetate mai multe la un loc, mulțumită inspirației. Credem că aici pozele cu care ne-am autoservit, fiecare după voie, pot ilustra fericita potrivire a numelor încredințate. Hărțile cu detalierea amănuntelor pot fi... partituri, descifrabile de fiecare. Azi am văzut, până spre prânz, „Coșurile Zânelor”, „Valea Iubirii” și un site în care omul escavase pentru nevoile sale, aici doar pentru a ne dumeri, cum se putea lucra în tuful vulcanic, și de ce aceste lucrări omenești au rezistat mii de ani, într-o folosire permanentă. Oferta turistică, după alegerea grupurilor, cu gusturi și căutări diferite... pentru „minunile” Cappadociei, pot fi puse în trei categorii: relieful dăltuit de natură cu formele lui bizare; bisericile dăltuite, cu frescele inspirate de scriptura creștină – foarte căutate de ... pelerinaje; orașele subterane, adevărate minuni arhitectonice, vorbind despre ingeniozitatea omenească. Noi am vrut să gustăm din toate acestea, grupul nostru fiind... creștin, cu deschidere spre cunoaștere, majoritatea va fi fost din rândul dascălimii școlită pentru iluminarea oamenilor! Întrebările adresate ghidului vădeau imediat interesul pentru înțelegerea celor ascunse vederii imediate. Azi aveam în program, în mod special, cele ale naturii și după survolul matinal cu balonul (facultativ!) ne vom fi deplasat în punctele înalte, cu bună vizibilitate. Câteva imagini pot ilustra panorama acestor locuri. După masa de prânz ne vom fi coborât într-un oraș subteran, săpat în adâncul tufului vulcanic, pe mai multe etaje, acum amenajat pentru turism. Pentru a ieși din perspectiva excepției, a vreunei posibile singularități rătăcite în peisaj, a urmat *lecția* despre lumea subterană a Cappadociei. Aceasta înainte de vizită, dar cu amănuntele asupra detaliilor viețuirii, chiar la fața locului. „Așezările subterane au apărut în preistorie și s-au menținut până în timpurile moderne. Au fost scoase la iveală, până în prezent, cca. 150 de așezări, între care 36 sunt considerate orașe. S-a identificat, în perspectivă istorică, că aceste așezări au fost locuite de hitiți, romani, *bizantini* (ghidul nostru făcea distincție, între romanii începutului și cei grecizați, după cca. 600 e.n!, când Imperiul Roman de Răsărit, cu capitală proprie la Constantinopol, și orientare religioasă proprie, în raport cu Roma îi va numi *bizantini*, de la numele vechii colonii grecești :Bizanț!). În perioada romanilor așezările au fost precum catacombele Romei (până la Constantin cel Mare, 312!), apoi au devenit propice răspândirii creștinismului, până la ivirea religiei noi, islamice – care s-a impus prin noutate și preluare inovativă din cele care au premers-o (iudaism, creștinism etc.). Veți vedea în orașul subteran pe care îl vizităm, cum se putea trăi într-un climat vitreg al naturii (cu ierni aspre și veri toride), alături într-o luptă a supraviețuirii, din motive de credințe. Despre fieful creștin al Cappadociei, vom vorbi mâine, când vom vizita câteva din cele 400 de biserici, câte vor fi înflorit într-o perioadă de adevărată erupție creștină (vezi sfinții cappadocieni! s.n.)” Spectaculoase imaginile de afară, uimitoare cărările subterane - aflăm că evaluate la zeci de km de labirinturi, într-o etajare spre străfunduri în

căutarea celor freatiche, până la nouă etaje! O zi plină. Ne întoarcem în orașul cu hotelul gazdă, la ora 18.15. La ora 19, cina, cu noile ei provocări. O plimbare scurtă prin aerul răcorit al serii și apoi, neapărat știrile tv. (turcești... pentru imagini și vreun cuvânt deslușit, rusești- pentru imagini idilice de pace și liniște!-, englezești (BBC și CNN) cu și despre război; italiene- mai aproape de sonoritatea maternului nostru grai!). La culcare! că mâine mergem și pe la biserică, să ne punem în contact cu Cel de Sus!

Nevşehir/Cappadocia, luni, 9 mai, 2022

Ora 4.30! Un muezin cheamă la rugăciunea zorilor, îngânat de câinele - fără stăpân terestru!- care își recunoaște, în limbajul său universal, stăpânul, niciodată expus vederii. Omul locului L-a căutat pe El în unitatea treimică, relativ târziu, după ce va fi dat închinare mulțimii de zeități, într-o firească idolatrie. La începutul erei creștine (acum 2 milenii!) începe un proces unificator la doar trei ipostasuri. Se contopește Tatăl-cauză (de dincolo de timpul vremelnicului Cronos!), cu Fiul din sine, perpetuă trăire (viață, în timpul implacabil curgător, cu cronica scrisă: istorie!) și Legitatea (ca un *soft de operare*, cu capacitatea de-a se actualiza permanent, cu valoarea adăugată de experiență!) cea cu încifrări subtile, poate scripturi revelate, care își adaugă permanent noi rafinări (de aici atâtea răstălmăciri ale citirilor, și atâtea căi de urmat!... pe care le numim duh/spirit, la creștinii ortodocși, în gestiunea nemijlocită a Tatălui creator!). Apoi, după tatonării ale credințelor, și înfiriparea alteia dominante, oamenii îi vor fi spus Allah. Acum din faptul dimineții crainicul chema credincioșii la rugăciunea adresată, în semn de recunoaștere absolută, acestui Dumnezeu al Islamului, azi dominant în trăirea locuitorilor locului. Se anunță o zi însoțită, cu cerul senin și colorat de la prima oră de-o sumedenie de baloane cu nacelele pline de oameni dornici să plutească scrutând nemarginirea cu sumedenia de mușuroaie omenești scurmate în cenușa vulcanilor de odinioară. Azi este o zi a victoriei, reținută de calendar, ca încununare a păcii după al doilea măcel mondial. Dar poate fi aceasta o învățătură de minte, când învingătorii de altă dată nu învață un lucru pățit?, acela că cine scoate sabia, cine iscă războiul, de el și de mari plângeri are parte! Ceea ce vedem aici în Cappadocia este, în ciuda atâtor războiri, o agregare a civilizației umanității. prin contopirea atâtor straturi culturale. Azi chiar avem de văzut un site consacrat UNESCO, unde se păstrează mărturia asupra fiefului primilor creștini dintr-o perioadă înfloritoare. Pentru această amprentă multiculturală se impunea în prealabil un excurs asupra istoriei locului, căutând originea seminței omenești dată rodirii anatoliene. Ghidul ne sintetizează, într-o cronologie de patru milenii, principalele afluențe omenești.

„O așezare neolitică, veche de 9-10 mii de ani, atestă prezența omenească în lava eruptă cu milioane de ani în urmă. În perioada 3500-3000 î.e.n este atestat olăritul, țesutul și azi în tradiție (vezi Avanos, pe care îl vom vizita, după amiază!). Prima statalitate identificată este până în 1200 î.e.n (când dispare sub alte cuceriri!) Imperiul Hitit. Urmașii hitiților din Anatolia, în scc VIII î.e.n, au fost frigienii,(renumiți crescători de cai, vezi și originea numelui Cappadocia!). Nu se știe de unde au venit în Anatolia, dar se cunoaște că aceștia au trecut și în părțile europene (o spune Herodot!). După frigieni au venit mezii, apoi perșii, până la cucerirea macedoneană a lui Alexandru Macedon în 333 î.e.n. A urmat apoi fărâmițarea în statele elenistice, timp de 300 de ani, până când în anul 30 î.e.n., ultimul regat elenistic va fi fost desființat de Roma, după ce o vreme acceptaseră un protectorat roman. O perioadă de confruntări a cunoscut Cappadocia din cauza conflictelor între Roma și Regatul Pontului aflat la nordul Anatoliei

centrale, pe litoralul Mării Negre. Apoi după ce în 313 e.n., Constantin ajunge Împratul cel mare al Imperiului Roman, și își stabilește capitala la Constantinopol/Istanbul, se legitimează creștinismul, ca religie oficială (vezi și Niceea 325!, Teodosie 381!). În secolul VIII (vezi anii 717-718) conflictul arabo-bizantin și în 726 declanșarea, prin lege, a perioadei iconoclaste (vezi împăratul Leon al III-lea!) când Cappadocia intră într-o perioadă de aproape un secol de frământări religioase, cu mari probleme în rândul creștinilor practicanți, având în vedere marea răspândire a lăcașelor de cult și presiunea noului crez islamic, care împărtășea ideea că icoanele sunt manifestări idolatrice și necanonice islamului. În 1071 în Anatolia migrează triburile turce, selgiucide, cu o politică tolerantă care permite creștinilor manifestarea crezului religios propriu. Acest neam de turci venea dinspre ținuturile azere, mânat în transhumanță, în căutarea unor pășuni mai favorabile turmelor lor. La consolidarea puterii în jurul unui trib dominant și după lărgirea teritorială, consemnăm multisecularul Imperiu Otoman. Imperiul Bizantin, căzut în 1453, cu patriarhia apoi dependentă de sultan, nu mai poate susține politic comunitatea creștină, însă politica otomană este tolerantă cu toate religiile. Dinamica demografică, separările etnice vor modifica semnificativ ponderea creștină, inclusiv în Cappadocia, unde se reduce permanent. În 1924, după abolirea imperiului (vezi primul război mondial!) se proclamă Republica Turcia și au loc și separări între etnici, în principal pe criterii religioase, (turci, greci, armeni etc.). Vă spun acestea ca să vă explicați ce s-a putut întâmpla cu cele peste patru sute de biserici, din Cappadocia și despre importanța lor pentru patrimoniul umanității! – își încheie Volkan, ghidul, lecția pregătitoare, pentru excursia zilei.

În muzeul GOREME, în aer liber, aflat pe lista UNESCO

Pornim la drum la 9.30 spre o vale din vecinătate pe care o cercetăm până pe la 11.30. Aici densitatea lăcașelor creștine, în diferite stadii de conservare și multe incluse în itinerarile turistice impune niște răspunsuri la întrebări: când?, de ce? cum?. Adică de ce aici, cu ce scop au apărut și au rezistat în peisaj! Suntem în Cappadocia în partea central-sudică a Turciei de azi. Regiunea este în nordul Siriei și nu departe de locul aprinderii scânteii creștine evreiești, a creștinismului (Iisus Hristos, 33 e.n!). Toată zona aceasta fusese cuprinsă de Roma suverană în viitorul mare Imperiu Roman (vezi numele lui Cezar sălășluit în Kayseri/Cezareea încă din anul 17 î.e.n). Sămânța creștină pusă de Iisus Hristos (profet și sfânt! pentru musulmani; Dumnezeu-omul, pentru noi creștinii!), nu putea rodi în lumea evreilor și nici nu fusese recunoscută la Roma (abia în 313 e.n., va fi adus în legalitate cultul creștin!). Misionarii câștigați adepți ai noului Dumnezeu... vor duce, ca apostoli, noua lege a iubirii creștine în locuri mai ferite. Se consideră că alegerea Cappadociei, a văilor cu atâtea lăcașuri creștine (valea Avclar, Goreme etc.) a fost făcută de Apostolul Pavel*, cel care fusese născut în Tarsul sirian, evreu și, ca fost soldat roman... cetățean roman, va fi cunoscut bine locurile propice din imperiu. Aici în Goreme, va fi întemeiat o adevărată școală. Acesta constatase locul potrivit pentru o însămânțarea durabilă, a doctrinei creștine, vizibilă peste timp, ca o adevărată școală doctrinară creștină. (vezi... sfinții capadocieni!). Locul ferit permitea dezvoltarea în ilegalitate, apoi rezistența împotriva arabilor cu noua lor rafinare religioasă a islamului; contracararea schismelor interioare, precum iconoclasmul, dar și un isihism al devoțiunii în izolare pentru comunicarea directă cu divinitatea. Coșurile înalte ale zânelor, scobite drept chilii, apropiuau fizic de Dumnezeu, pe care îl bănuiau, neapărat în cer, precum în închipuirea lui Simeon... stâlpnicului, dar tot din înalțimile acestor coșuri se putea observa apropierea potrivnicilor . (Zice-se că numele acestei văi, cu atâtea lăcașe creștine, îi vine de la expresia... „gor...emi!”, în traducere „vezi?...da !”). Numele ar fi fost adoptat în perioada prigoanei arabe. Perioada de înflorire ar fi fost între sec.VI-IX, când Patriarhiile de la Constantinopol, Antiohia, Ierusalim, Alexandria, dar și de Imperiul Bizantin (care adoptase ca religie receptă, Creștinismul Ortodox!) susțin politico-religios propovăduirea religiei. Atunci în Goreme, care era unul dintre centrele majore ale creștinismului, se găseau aproximativ 400 de biserici.

*„În Cappadocia-leagănul civilizației”, p.19, autorul Omer Demir ne spune:„Sfântului Pavel i s-a părut mai bună zona Goreme pentru instruirea misionarilor...”

Parcurgem distanța Nevsehir spre așezarea Goreme, relativ iute, cu concentrare asupra celor spuse de Volkan. Ne atrage însă atenția o ridicătură în peisaj. „Această creatură semeață a nturii este o întăritură de apărare, adaptată de om pentru supraviețuire. Sunt mai multe astfel de „castele” de pe care se poate vedea departe împrejur. Și-au pierdut funcția de mult, acum aparțin ofertei turistice”. Chiar observam oamenii cocoțați pe numitul *castel*, ca pe un veritabil mușuroi de furnici. „Toată zona din față este transformată într-un muzeu în aer liber și nu demult a fost acreditată ca site UNESCO, pentru valoarea inestimabilă, vorbind despre cultura umanității.” Un indicator confirmă acreditarea în lista patrimoniului universal, din 1985. Pancarte în limbile de mare circulație și utilitate turistică: turcă, engleză, germană, franceză, ne lămuresc la fiecare pas despre specificul fiecărui lăcaș de cult. Aflăm despre: apariția lor în peisaj, sfântul patron și ceea ce anume s-a conservat (Cu munca restauratoare, migăloasă și tenace, a specialiștilor profesioniști ai muzeelor din zonă!). „V-ar trebui câteva luni bune de cercetare intensă, ca să recitiți în frescele păstrate, Noul Testament! Cred, eu doar m-am mărturisit sunit, că religia creștină, propovăduind prin imagini învățătura, a anticipat perioada de azi când o imagine bună poate ține loc la multele cuvinte scrise! Apoi, din perspectivă pur laică/rațională, iconoclasmul, condamnarea personalizării unor principii, în contestații idoli, nu sunt oare?, poziționari înguste, care denunță planurile secunde, pur informale ale artei și promovează neîncrederea în cercetarea științei? Dar eu sunt credincios, ca și voi și dincolo de orizontul cunoașterii - deprinse prin studiu, cercetare științifică! -, știu că este nevăzutul Dumnezeu, în care cred, Lui mă rog și în seama Lui mă las, ca om liber de toate celelalte, dar sigur sub ocrotirea Lui! Nu vă simțiți în siguranță, știind că undeva, nevăzut, aveți un ocrotitor? Voi îi mai spuneți și înger păzitor, nu?! Pășiți vă rog în aceste biserici bătrâne și să le priviți în cele două perspective! Ca mărturii ale începutului creștinismului, evoluției lui cu acumulările posibile, dar și trăind cu mintea starea oamenilor de demult, în condiția lor de oameni smeriți și neori martiri pentru credința lor și cu nădejtile neștirbite într-o viață de apoi”. Ne-a ținut credinciosul musulman, o adevărată liturghie, înainte de-a ne provoca, pentru o poză de grup și de a ne da următoarea oră de întâlnire la steagul tricolor! „Fiecare în biserică se duce de bună voie și chiar se poate întâlni, informal, cu Dumnezeu, poate sta de vorbă cu El... Ne vedem la ora 11.30, la autocar și atunci dacă sunt întrebări, ne vom lămuri împreună...” Din prea mare ofertă de bisericii am ales pe cele cu anumite recomandări, ca mai bine restaurate, cu poveștile biblice iscusit deslușite de bătrânii zugravi. Nume multe din calendarul bisericesc se vor fi nevoit pe aici și noi acum le călcam pe urme. Clipe de neuitat care s-au întipărit în memorie! Pentru suport ținerii de minte, m-am asigurat că multe informații sunt în cartea (album/ghid) cu care mă înarmasem zilele trecute.

Programul este program și disciplinarea noastră exemplară! Ieșim din muzeul în aer liber, trecem pe lângă o *stație de transport*, cu cămile, cai, ponei, măgari, dar și cu ATV-uri, spre parcare- plină ochi cu autocarele ce alimentaseră de dimineață *castelul*...cu oamenii furnici. În drum luăm din zbor câte o înghețată, vreun suc de rodii, pentru că soarele încălzise cenușa istorică de sub covorul cu vegetație săracă. Este ora de pornire spre orașul Avanos, un fel de Horezu de-al lor, renumit centru al ceramicii cu atestare milenară (voi fi întrebat ghidul cum s-ar traduce în turcă cuvântul „horezu” și spre surprinderea mea mi-a răspuns că cel mai aproape,

Lecția Alinei... despre meșteșugul țesutului, în lână, bumbac, in, mătase/inclusiv vopsitul textilelor

Istorie, vorbind despre căderea Constantinopolului?

Aici un covor de rugăciune, cu sugestia Mecăii și o copie țesută... după Kandinski!

Alina ne-a prezentat o adevărată galerie de covoare, tablouri țesute- cu tematică diversă.

semantic- în funcție de accent, ar putea fi Cocoș! Cum să nu speculezi, forțând imaginația desigur, asupra... „Cocoșului de Hurezi”?! La intrare în orașel o emblemă ceramică recomanda vocația olăritului milenar. Am mers în vizită, una de neuitat, la o fabrică de țesut covoare. Alt meșteșug cu mare tradiție (un fel de Cisnădie a noastră, pe când și industria noastră textilă... duduia și când lâna oilor Carpaților nu era aruncată la lada istoriei postdecembriste!) Să ne amintim de ocupațiile din Cappadocia, cu triburi de păstori transhumani, veniți în Anatolia dinspre Caucazul turcilor-azeri, de drumul mătăsii, care trecea prin vecinătate, să ne putem explica statornicirea meșteșugului aici în Avanos. Vizita are desigur un scop turistic dar și de promovare, în interes comercial, al unor produse de calitate... de la mama lor. O

surpriză plăcută! Suntem întâmpinați de Alina, o româncă cu copilăria prin Ostrovenii Râmnicului nostru, acum, de vreo 8 ani, cetățean al Republicii Turcia, prin căsătorie. Misiunea ei, instruită special și pentru turism, era să prezinte grupurilor de români (vom afla că nu sunt puține cele care trec pe aici!) produsele textile în lână, bumbac, mătase, de la materia primă, punerea în operă, la ofertarea pe piață. Am văzut aici, în expunerea detaliată cum se extrage mătasea din gogoșile viermilor de mătase, migala țesutului în filigranul mătăsii, cu sute de noduri pe centimetrul pătrat, vopsitoria firelor cu vopsele naturale. Apoi marea expoziție de prezentare a modelelor de carpete, covoare de mărimi diferite. Zeci de covoare ne-au trecut prin fața ochilor într-o sală mare, noi pe margine tratați cu băuturi pe ales. Vor fi fost și cumpărători de covoare, dintre membrii grupului, care urmau să fie transmise ulterior și cu plata în rate. Am reținut modelele tematice, cu superbii cai capadocieni, în fir de mătase care pășteau superbe covoare, cu adevărat opere de artă. A urmat masa de prânz, dar gândul îmi era tot la superbe covoare, gândul zburându-mi în copilăria cu mama la războiul de țesut scoarțe, din lâna oilor familiei noastre, după ce tot ea o vopsea cu culorile naturii, cu coajă de arbori, cu flori ale câmpului, într-un meșteșug pe care îl știa bine. Prezentarea Alinei m-a adus în prezentul Turciei, care știe păstra o tradiție și mi-a prilejuit o întoarcere în paradisul copilăriei cu Mama... trudind la covoare. Mulțumesc, Alina! După prânzul cu de toate ne-am făcut de drum pe altă înălțime, să vedem din alt unghi o vale. Ne-am oprit și am făcut poze... să le luăm cu noi mărturii. La un minii bazar, cu de toate, am văzut locul pe unde trecuse nemuritorul poet Rumi. Cum să nu mă bucur că i-am călcat urmele? Trebuie să mă laud cu o poză tuturor celor care mai scriu versuri –de au, sau de nu au talent!-, cu dorința să calce pe urmele mai marilor, măcar pe poteca tuturor și sigur a anonimului cel mare, gata să ne țină minte, cu o amprentare în plus. De aici vreau să vă povestească în câteva imagini..., pentru că vorbele nu pot avea cuprinderea unei densități a locuirii, cu adevărat spectaculoase.

M-au pozat, m-au vândut... amintire, să probez dictonul: *veni,vidi, vinci*.

Numitul..., „castel” , în peisajul cu troglodiri antice și urbanizare istorică

Și poetul persan, trebuie să fi avut o muză inspiratoare!

Suntem zoriți cu întoarcerea la hotel pentru că în seara aceasta, a unei zile cu victorii prin calendare, ni s-a pregătit o surpriză. Una de neuitat! Să ne punem la ținută de seară că mergem la o „Seară Turcească”. Cred că aceasta merită un capitol special, în contextul cronicii/reportaj!

„Seara Turcească”, ca o victorie de... 9. Mai!

Venise înserarea unei zile dense cu multe agoniseli pentru cunoaștere și mai lumina. Cineva dăduse un ritm special zilei și cadentase riguros programul, să putem izbândi în toate cele dorite. Avea un gând ascuns cel ce ne purta stindardul tricolor. „Mergem la hotel, vă puneți la ținută de seară, apoi la cină să nu vă osteniți prea mult că mergem undeva! Unde? Este o surpriză inclusiv cu mâncare și băuturi, pe alese! Nu este azi Ziua Victoriei, la voi cu mai multe semnificații? Pentru victoria voastră, din 1877, „turcu plătește”, cum aveți voi o expresie și azi, că sunteți și în Uniunea Europeană (noi doar și în Europa!), vrem să vă simțiți bine, un pic mai turcește!”. Surpriza nu a ținut mult! La 20.30, îmbarcați în autocar, acum doar cei ce au dorit, numărați desigur pentru a ne întoarce toți în toiul nopții, trebuia să știm în ce constă surpriza să putem gusta, eventual participa, la evenimentul cadou oferit. „Azi Turcia vă oferă o *serbare turcească* pentru ziua voastră specială!” Pe drumul către locul surprizei... muzica a vorbit mai mult și ghidul nostru s-a arătat nu doar un vorbitor iscusit dar și o voce cu repertoriu muzical, inclusiv din șlagărele românilor. Apoi, se putea muzică antrenantă fără mișcare? Am înțeles sugestia de-a ne introduce într-un ambient de petrecere. Intrăm într-o parcare cu vreo șase autocare care sosiseră aproape simultan. Toți vorbeau românește. M-am dumerit imediat că industria turismului turcesc, știe să-și atragă și să-și fidelizeze o clientelă anume. Ni s-a explicat de Volkan al nostru – care părea aici de-al casei, că toți îl cunoșteau! - unde ne este locul în amfiteatrul interior cu vreo cinci alveole, dispuse circular în jurul unei arene! Păreau aceste intrânduri ca niște săli de mese, dispuse în trepte cu acces pe mijloc, pentru posibilitatea servirii clienței - acum a noastră, plină de curiozitate... Ne așezăm la cele destinate după ce pătrusesem în ciudata arenă, printr-un hol, ca un tunel alungit, cu multe încăperi de-a dreapta și stânga lui. Holul cu pereții și podeaua cu inspirate decorații antice și cu o iluminare cețoasă ascundea și el imaginea... amfiteatrului, care era și el în semiîntuneric. Imediat ne iau în primire niște fețe tinere care ne ispitesc asupra băuturilor dorite, nu doar sucuri, ci și alcoolice! Un bufet, instantaneu, de întâmpinare?! Să ne bine dispunem, să ne înfrângem timiditățile și să ne împropriem locului? Lângă cele lichide sosesc, asortate comenzii, cele solide, acestea potrivite de organizatori. Din adâncuri, de departe, părea că se aude o tobă. Zgomotul se amplifică și ne acoperă tot freamățul, lumina își crește intensitatea și în arenă niște tineri, care păreau acrobați de circ, construiesc instantaneu, la bătaia puternică a unei tobe mari intrată cu toboșarul în arenă, o piramidă de trupuri și cel din vârful acesta viu desfășoară drapelul cu semilună al Republicii Turcia! Aplaudăm salutul țării gazdă, cum vom fi făcut la încheiere, undeva înainte de ora 24.00, când drapelul a reapărut pentru... la revedere, purtat de aceeași tineri. A urmat apoi un spectacol de ținut minte și în ce mă privește, iată!, de povestit. Au intrat apoi în scenă tinerii dansatori. Încep băieții, continuă fetele, într-o prezentare a portului și dansurilor tradiționale ale tuturor regiunilor Turciei. Nu lipsește dansul din buric, amintind de seraiurile sultanilor. Ca moment de amuzament sunt antrenați din public, evident din turiștii români de acolo, parteneri dansatoarelor acestea de elastic. Distracția este totală dar și uimirea, că cei aleși chiar se sincronizează, ba se și potrivesc... geniului. Ringul arenei se umple de dansatori și pe neobservate apar sârbele, perinița, brașoveanca, ba și ritmurile cosmopolite cu toate speciile moderne și clasice: tango, vals, etc. Arena este plină ochi, ca o manifestare fizică, ca o odă a bucuriei! În momentele de necesară relaxare, vezi vârstele participanților!, câteva scene din obiceiurile curente ale vieții turcilor, ne rețin

atenția în preajma scaunelor și meselor permanent reîmprospătate cu cele dorite. Nunta, bărbieritul mirelui, cererea în căsătorie, împodobirea miresei etc. (multe cu asemănări izbitoare celor din tradiția noastră!), ne trezesc un interes special. Încheierea, cum spuneam, am făcut-o mulțumind și salutând, drapelul Turciei, pentru darul special oferit Zilei de 9 Mai, și nouă oaspeților ei. Cu un Volkan transpirat de eforturile pe ring, și însoțiti de glasul istoric al Mariei Lătărețu (aflat în colecția populară a *ghidușului* nostru /aici cu conotația de... *uns cu toate alifile!*) ne-am întors într-o veselie generală la hotel, când trecuse de ora 0.00 a următoarei zile.

Nevşehir/Cappadocia, marți, 10 Mai, 2022

Noaptea s-a stins aproape imediat, mai ales că mai zăbovisem cu niște concluzii versificate, dedicate ghidului nostru. Telefonul din cameră ne dă deșteptarea. Îl ridicăm din furcă, semn că l-am auzit. Întrăm în programul dimineții, care azi înseamnă și pregătirea bagajelor pentru întoarcerea în Antalya. Vom pleca pe la 9.30 pe drumul pe care am venit, dar cu alte obiective de vizitat în program. Husein ne ajută la bagaje cu dexteritate și o anume iuțea, în semn de respect pentru colegii care așteptau și ei încolonați pentru accesul autocarelor lor la scara hotelului. Volkan ne numără, și el cu ochii la ceas. „Hristos a înviat!” „Bună dimineața!” „Azi ne întoarcem în... *paradis!*” „Avem drum lung, după cum îl știți acum, dar vom vedea lucruri interesante!” Este ca... nou, după petrecerea de aseară și numai zâmbet. I se citește pe chip și o mulțumire, după ce l-am aplaudat sincer, imediat după salutul de întâmpinare.

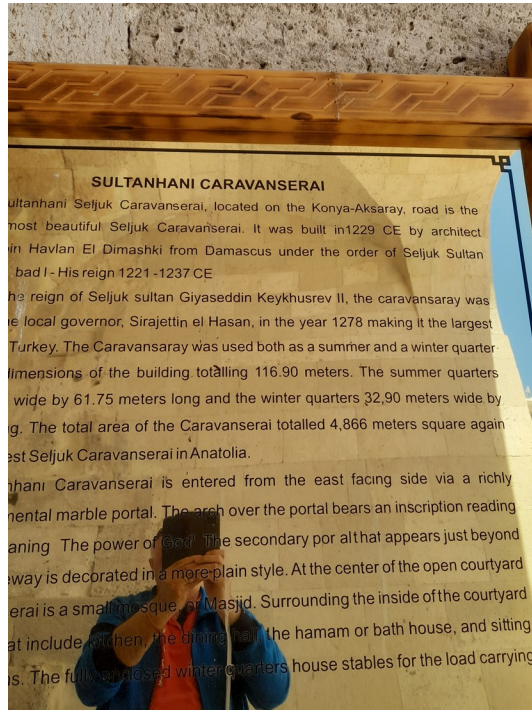
Pe aici trecea Drumul Mătăsii. În spate se zăresc munții, cu altitudini de peste 3000 m.

Harta aceasta adeverește traseul. Suntem la cca 45 Km. vest de Cezareea/Kayseri

Exteriorul pentru vehicule, marfă și animale/Interiorul cu arcade romane... amenajat pentru oameni, care aveau amenajate și altare, pentru diversele lor credințe- negustorii fiind de-o mare diversitate etnică, rasială și religioasă, pe foarte lungul drum al mătășii...

Construcția... cubică, din mijlocul curții, ca un altar multi funcțional/Caravanseraiul Sultanhanı de pe drumul Aksaray-Konya, construit în 1229

Impresionat de profesionalismul... reciclatului Volkan – din fost militar, în slujitor al turismului!- descoperindu-i, după... *seara turcească*, alte calități am avut imboldul să îi mulțumesc cumva și atunci, pentru a nu rata o idee venită din eter, i-am dedicat niște versuri inspirate de momentul de răgaz!

Pro Volkan (călăuzei noastre prin geografia, istoria, credința și cultura Turciei!)

Rog faceți-mi hatâr/Să aveți puțin *sabâr* (=răbdare!)/poate-un strop doar, de curaj/Să citiți, prea lungul reportaj!

Venit-am înaripați din Dacia,
Survolând marea și Tracia
Apoi, plutind ca într-un vis,
Iată-ne prin zisul *paradis!*

Precum Vergiliu ne-ai ghidat
Ne-ai adoptat și des ne-ai numărat
Ne-ai instruit, ne-ai (în)cântat
Ne-ai provocat și la dansat!

Ne-ai povestit în (s)tâlcuri și cu har
Și multe tu ne-ai dat în dar.
Ai condus programul/expediția
Ne-ai citit, (c)hitit, cu... intuiția!

Cu Husein, la volan, bun omul!
Volkan? Ghid(uș) cu microfonul!
Prin Cappadocia cu Hasan/Vulcan
Ești *rara avis*, tu, Volkan!

.....

Al nostru, cu străluciri de cuarț,
Șlefuit prin Piatra Neamț,
Pe lângă Dochia și Ceahlău
Trecuse ...*zburător*, flăcău.

Român(c)a aflase... bine-rău,
Lăsase de sămânță: zână bună
Și pentru armia română-
Sub soarele moldav... o semilună?!

S-a adeverit spusa, firește
Cum că la noi: „turcul plătește!”

Venit-am, iată!, la închinare, cu motiv

Într-un răgaz de la Covid
Cu ruga/bir, ca în vechime, creștinește
Prin Cappadocia și tot... turcește!

Din nou, la turci trecurăm... *poarta*,
Să vezi cum mai e cu soarta!
Și cum se-ntoarse bine roata
Că noi turiștii facem... plata!

Cu cardu- o facem, ba și cheș,
De voie bună, nu peșcheș...
Nimeni nu e cu arcanul
Liber, singur, cheltui banul!

Plătim aerul și apa plată
Respirăm cu lire, euro... acum,
Le strecurăm și desărate,
Le facem vânturi, fără fum!
(concluzie? în treacăt doar, firește:
Luxul sub stele... se plătește!)

Îți spun, sunt sincer, ce-am simțit
Și pentru ce sunt mulțumit:

Cu steagul românesc în frunte
Aflat-am multe... neștiute:
Ca generale, memorabile impresii:
Ne-ai ținut un curs cu lecții.

Istorie, cultură și tainica tradiție
Religii/culte în vasta-ți erudiție,
Despre morală, bazarul cu negoț:
Să ne ferim de șmecher și de hoț.

În toate fim, răbdarea/sabâr
Că lumea toată-i cu cusur!
Să nu irosim vremea cu anii
Să nu uităm că: *time is money!*

Să ne bucurăm de viață
Cu gândul bun povață!
Rugă să dăm Domnului
În respectul... Omului!

În încheiere, ți-o spun, că eu te-am înțeles, și ție, pentru toate, Prietene Volkan, îți mulțumesc!/ **10 mai, 2022/ora 1.30** (o ciornă olografă i-am înmănat-o, cu rugămintea să-l salute și pe Hussein, cu care chiar schimbaserăm protocolar pentru o poză, șapca personalizată, cu bătrânul fes turcesc!)

Manavgat/Antalya, miercuri 11. mai 2022

După călătoria de întoarcere din Cappadocia, cu trecerea prin Konya, dragă lui Erdogan - mai marele republicii!- aflată într-o înflorire economică la vedere; traversarea munților Taurus, reveniserăm în ... *paradisul* regiunii Antalya, spre seară și ne-am dat repede odihnei în pregătirea pregustării, mai pe îndelete, cu regiunea litorală. Aveam pentru azi în program chiar ... capitala, orașul încărcat de istorie: Antalya - prin care împăratul Hadrian (urmașul lui Traian!) își zidise o poartă!-, că un oraș întreg avea deja prin Europa (Adrianopol!). Programul dimineții ne era demult clar și ne intrase-n reflex : scularea prin telefonul din cameră, prin grija recepției hotelului; dejunul cu provocările și dificultatea alegerii; îmbarcarea la ora fixată să nu creăm probleme coloanei de autocare! Iată-ne îmbarcați deja, numărați! „Hristos a înviat!” „Bună dimineața!” „Sunteți bine?” Pornim la ora fixată. Este exact 9.30! „Acum ne deplasăm, cu toată viteza, spre orașul Antalya să-l vedem pe îndelete și să-i luăm pulsul trăirii economice. Pe aici nu se face doar turism! Încerc să vă conving, că doar v-am spus că eu fac și reclamă țării mele pe care o iubesc, înainte de România, pe care o iubesc și pe ea!” Apoi, chiar ne-a demonstrat, iubirea specială pentru cele două țări de lângă inimă. La venirea noastră spre reședința antalyană de la Lake River Slide hotel, din Manavgat urmasem traseul lent, pe lângă frumoasa infrastructură hotelieră cu amprenta opulenței, rafinamentului arhitectonic și... desigur cu accesibilitatea rezervată bogaților lumii. Drumul nostru de azi, spre vest desigur, avea în dreapta lui munții și fâșia agricolă cu amintitele sere, mii de sere!- în care se trudea tot anul! Ni se semnaleză un turn aerian înalt, sofisticat, făcut nu demult pentru o expoziție mondială, tocmai cu scopul să arate lumii emergența zonei întru modernizare . Nu ne poate spune, statistic, cât mai este vizitat locul, dar faptul că și-a atins scopul este o evidență incontestabilă. Deplânge ,totuși!, efectul pandemiei... „dar, ce să-i faci? Plânge toată lumea, plângem și noi, odată cu ea, că și noi îi suntem parte!” . Sentința lui ne era clară și nouă, experimentată de fiecare prin nefericita autoizolare, iar despre industria, numita HORECA, fusese o îndelungă tânguire publică și pe la noi! Ne deplasăm iute, cu piedici doar prin localitățile traversate din cauza semaforizării, dar și acestea ne dădeau răgazuri și dumeriri speciale. Majoritatea clădirilor par acoperite cu captatori de energie pentru punerea la treabă a ceea ce este din belșug: puterea radiației soarelui. Ne explicăm ușor și oportunitatea pentru agricultura în miile de sere, nu numai pentru orașele cu oamenii dedați celor unei igiene exemplare. Iată-ne în ...capitala litorală a Antalyei. „Noi avem pe aici și altceva decât turism! Dar care are o ofertă imediată, poate chiar tentantă turiștilor. Vă voi duce în vizită la... „Argos”. Numele dat mitologiei acelei creaturi cu mii de ochi cercetători, dar aici o întreprindere de confecții a hainelor din piele. Vă spuneam că eu fac și promovare lucrurilor frumoase ale țării mele, dar aici vreau să vă fiu de folos și dvs., care puteți găsi ceva frumos și demult căutat.” Iată-ne în holul, foarte aglomerat cu alți turiști, al celei recomandate. Ne-am urmat... comandantul cu tricoul în spațiul eliberat de foștii vizitatori. Surpiză! Dar mai era surpriză, când și în alte locuri ne-au întâmpinat tot românce acclimatizate, chiar încetățenite, turcoace? Surpriza era însă alta: Volkan al nostru, înainte de-a își fi găsit vocația slujirii turistice, fusese Șeful cel mare al întreprinderii, lucru constatat și prin primirea specială făcută ex-managerului, dar și nouă, oaspeții însoțitori. Se simțea ca o gazdă care inspirase și oferta turistică, avem această convingere. După protocolul cu un păhărel, cu licori pe alete, ne-a condus într-o sală de prezentare, cu o rampă centrală pentru parade ale modei! Gazda care ne întâmpinase și ne omenise ne-a ținut o vreme de vorbă, incitându-ne la un dialog viu și interesant. Ne anunță, să nu ne speriem că dacă se stinge lumina, este doar o foarte scurtă înnoptare, să vie altă... zi! N-a terminat atenționarea că s-a

stins lumina și bezna a cuprins sala, apoi imediat o surdină muzicală ritmată și zgomot de pași... O penumbră de clar obscur și un fum cu transparență, profila o siluetă înaltă, cu mers sportiv ce se arăta din ce în ce mai clar, într-o iluminare progresivă! Ajunsă în capătul rampei de prezentare... lumina se aprinde pe de-a întregul și în fața noastră, erupție terminată: Vulkan! Am aflat mai apoi că mai făcuse lucrul acesta mai demult pentru prezentarea hainelor din piele. Dar te puteai înțolii cu haine de lux, pentru toate gusturile, fără asortarea unei bijuterii? Iată-ne conduși și la expoziția cu prezentare/vânzare (inclusiv cu plata în rate!) a produselor din aur, argint, pietre prețioase, de la prețuri comune, până la cele exorbitante. Și aici, din nou, pentru toate gusturile și marea diversitate a buzunarelor. O armată de ademenitori, cu știința negocierii, între marjele necunoscute clienților, cu toată amabilitatea și ademenirea unor bonusuri, cunoscători a tuturor limbilor pământului- sigur și pe cea universală a comerțului!-, au toată insistența întru convingeri și disponibilitatea întregă. Îți citesc repede gustul, darea de mână, într-o politețe nedisimulată. Dovada a reprezentat-o chiar numărul mare al turiștilor din grupul nostru care și-au cumpărat o amintire cu străluciri, de aici. Mi-am amintit, instantaneu, la vitrina cu cercei, că urma să botezăm o Ioana, pe acasă și i s-ar potrivi niște cercei. Cum să stai pe gânduri? După experiența aceasta, una inedită, ne-am dedat preumblării pedestre prin orașul vechi, cu străzi înguste pe unde călcaseră cândva cetățenii Romei. La poarta, conservată în peisaj, amintind de viitorul împărat Hadrian, vom fi făcut un popas să facem o punte peste timp cu cel care l-a adoptat, Traian al nostru –*cel drept*, consacrat în Imnul nostru!, și cu însemne asemenea prin, Dacia (in)vincta, pe la Adamclisii, Ulpia Traiana, dar și prin Forumul Romei! Cele vechi sunt bine conservate și puse-n valoare spre atracția atâtor vizitatori. Chipurile oamenilor, de toate vârstele, sunt luminoase. Înfofolirea, prea insistență... a Anatoliei, aici pare inexistentă. Amprenta modernității, nu doar din cauza aflului turistic, ci și din orientarea mai laică a suniților, este o evidență. Țărâmul înalt al mării, aici a favorizat conservarea istorică a orașului. Îi vom fi observat, încă la venirea noastră, cascada, iar acum într-un golf, mulțimea ambarcațiunilor. Vizita noastră ne-a fost salutată de atâția leandrii înfloriți și de atâtea alte flori iubitoare de soare. La una din terasele centrale, pe unde trecea și linia tramvaiului, am luat prânzul... *a la carte*, într-un zumzet cosmopolit, de parcă eram pe zigatele Babilonului. Noroc cu faptul că româna era dominantă în acest caleidoscop mondializat. Am mai făcut cumpărături, aici oferta fiind mai generoasă și prețurile omenoase..., pentru că mâine va fi o Antalya, mai cu plajă, cu croazieră și dee... mai capriciile, mai luxul, costă! Ne-am recuperat autocarul din parcare subterană și mai cu umbră și am luat-o pe ruta lentă, litorală și asta împodobită cu leandrii înfloriți, alături de înfloritoarea infrastructură hotelieră, de care privirea curioasă nu se poate ostoi ușor. La ora... militarizată: 18.00, suntem la hotelul LRS! Începem din nou marea bătălie cu oferta bucătăriei turcești, cu cea a palmelor prin amfiteatrul care oferea un spectacol la care fusesem invitați, după ce baloanele care împodobeau restaurantul atrăgeau atenția asupra unei serbări naționale, speciale. Știrile la tv., și-au pierdut locul în programul unei seri întârziate în aerul răcorit de briza mării albe și un cer cu lună plină, dar permanent cu o semilună pe abundența stidardelor roșii de culoarea sângelui. Ne-am dat repede în grija lui Moș Ene, cu genele obosite de prea văzutele unei zile în... paradis!

Toți privesc, în așteptare.../Se ivi o arătare...!/ca să vezi ce mai surpriză/ când intrarăm iar în priză:/ Prin ceața deasă cu parfüm,/înfolosit ca un păun/ pășea energic, balansat/Volkan al nostru degizat/În toate cele cu scânteii/Acum?Un Hercule, în piei...!///Bijuterii? Să facem niște datorii?

Ni s-au prezentat, într-o adevărată paradă a modei, hainele din piele și bijuteriile ademenitoare. Toate prețioase, prețuite scump, însă totul negociabil și cu perspectiva unor cadouri, drept bonusuri.

Cu „stegarul” Volkan și Doamna „M” pe țărnul înalt al Antalyei!

La... porțile lui Hadrian, împărat al Romei și prin Antalya/portul ambarcațiunilor pentru plimbări turistice ...

Dintre pădurile de leandrii, de toate culorile am ales doar aceste daruri!

Manavgat/Antalya, joi, 12 mai, 2022

... toate cele ale dimineții fuseseră consumate! Autocarul la ora fixată ne aștepta, metronomic. Ghidul, cu ochii la ceas, își finalizase numărătoarea și deja ne adresase salutul de fiecare zi, adaptat perioadei de dinaintea Înălțării. „Azi mergem pentru rugăciune la... Moschee! Vreau să vă prezint locul de închinare al Islamului și ritualul nostru pentru trăirea credinței...”. În bisericile, monumente istorice din Cappadocia, recapitulasem într-un fel despre apariția și înrădăcinarea creștinismului în Imperiul Roman, iar la vizita mausoleului derviș văzusem un interior și primisem câteva informații de la ghidul nostru. Eram din tabere cu convingeri religioase diferite, după cum remarcam undeva partizanatele noastre. M-am gândit să apelez, pentru împăcarea părerilor noastre, la un arbitru echidistant, neutru și care va fi călătorit prin lumea largă, va fi dus luptele cele mari pe toate câmpurile de bătălie, de toate felurile. L-am ales pe francezul Andre Malraux cu punctul de vedere, preluat din eseul scris, după 1957 : „Rege, te aștept la Babilon” (vezi.rev. Secolul 20/nr.10-11-12 . 1976, p.69-85). O îmbinare de planuri ne poate da o înțelegere asupra a ceea ce vom vedea și auzi despre Moschee și mai ales în legătură cu ritualul. *Regele*, eseistului A. Malraux - mare filosof existențialist, om politic, fost ministru al culturii!- este Alexandru Macedon, discipolul filosofului Aristotel. Acesta cucerește lumea și se săvârșește la o vârstă critică, fiind aproape zeificat, în peisajul elenistic înstăpânit pe trei continente. Dar să cităm scripta filosofului, în legătură posibilă cu vizita noastră, de azi, de aici, de la Moscheea cea nouă a orașului Manavgat.

Prin venirea macedoneanului Alexandru: „nepăsarea leneșă a Iranului lua locul solitudinii bătrânei Persii,(...), sub soarele celor O Mie și Una de Nopti; unde cupolele albastre ale moscheelor răsăreau la întâmplare în trupul orașelor, precum peruzelele de sub cenușile dezgropate...”. Zeificatul...Alexandru – cu atâtea orașe lăsate milenilor să-i poarte numele!- „trăiește înconjurat de profeții și de semne prevestitoare. Încă la naștere...-în noaptea aceea s-a aprins în Orient o torță care va aprinde lumea”. Împăciuitor, el biruie lumea și îi caută împăcarea, conform predicției scitice: „când vei cuceri toată suflarea omenească te vei război cu pădurile... și poate statuia în fața căreia visează Cezar, invidios... Va constata prorocirea și va spune, în culmea gloriei fiind: „Am cucerit totul, și nu posedăm nimic”. Concluzionează filozoful: „Nu dorea să posede, ci să cucerească. Ce urmărește cu politica lui, una din cele mai puternice din istorie? Să-i anexeze pe marii învinși fără a-i strivi, iar apoi să supună lumea stăpânirii unui rege-zeu (...). Îl vedem divinizându-se în trepte.(...) Cine ar crede că strălucirea lui de zeu solar se datorește talentului istoricilor antici? Aceasta ar însemna că cea a lui Christ se datorește talentului Evangheliștilor. Invincibilitatea îl eliberează de condiția umană. (...) Nașterea lui misterioasă, învăluită de prevestiri, neagă ordinea lumii...”

„Va fi presimțit oare că, nimicind împărăția Iranului, oștirea lui sătulă de izbânzi a creat lumea în care va fi plămădit creștinismul? De la Ierusalim la Roma și nu de la Roma la Persepolis. Golul pe care îl lasă nu va fi umplut decât de Imperiul suprem și Roma nu este o aventură. Cu toate acestea ceea ce îl înlocuiește fără a-i succeda nu este nici Roma, nici creștinismul, **este Islamul**. (...) **Islamul a îndeplinit ceea ce Regele nu a avut vreme să încheie** – de la Lahora la Coloanele lui Hercule. Înlocuitorul tragic al lui Alexandru nu este moartea , ci destinul lumii...”

Concluzia filosofului, privind finalitatea unui proces al rafinării evolutive a credințelor în Islamism, care implică permanent previziunea profetică (la Islam cu o unificare a tuturor profeților, în... *purtătorul de cuvânt* Mahomed!), unicitatea stăpânului Allah/Dumnezeu (În Islam, fără separarea puterilor în ipostasuri, cu evitarea conflictului... între ele!) și un anume fel de comunicare între

credincioși și puterea supremă, prin cele formale și informale. Cele formale vorbesc prin gesturi statuate, prin expresia dată tuturor simțurilor, răspunzătoare de înconjurătorul cu relief propriu, și prin arta explicită... fără caricaturizarea chipurilor, ca idolatriile depășite de vreme și abolite prin lege. Cele informale, cu subtilitatea atâtor taine, sunt rezervate doar harului și acesta investit în oficianți: prin învățare, intuiții și îndelungi adaptări la mediul cu meditații.

Prin Antalya fuseseră perșii, cucerii de Alexandru, ca apoi urmașii principatelor elenistice, să aștepte Roma, să le învâluie cu legiunile puterii sale. Se însămânță, după cum am văzut dinspre drumul Damascului, creștinismul! Veniră arabii cu Islamul, fără stăpânirea imperială în timp a marelui Califat, dar cu înstăpânirea moscheelor în lumea globală a noii credințe. O stratificare, precum arheologia cu artefactele ei, cercetabilă la adâncirea săpăturii în vreme, ne arată dedați credințelor diferite, simultan, dar într-un defazaj istoric al evoluției fenomenului. Iată-ne acum, pe noi cei ce încă mergem la bisericile cu icoane zugrăvite, intrând într-o moscheea, nou nouță, cu înflorări și cu înscrisuri ciudate. Altarele au orientări diferite, iar *vestea*, transmisă la creștini de clopotele din cupolele bisericilor, la moschei pleacă prin tânguirea, explicit omenească, direct din minarete.

Este ora 10.00. Suntem în orașul Antalyei, Manavgat, pe raza căruia ne vom petrece întreaga zi. Ne apropiem de o moschee, cu patru minarete. O construcție nouă de-o strălucire specială. Ni se spune că numărul minaretelor, înălțimea și împodobirea lor, toate vorbesc despre starea socială a oamenilor comunității și că moscheea, este o emblemă a mândriei locale. Îmi trece prin gând crezul săteanului nostru creștin, care știa să nu-și înalțe casa mai sus de turla bisericii, care trebuie să fie cea mai importantă construcție din peisajul construit. Lăsăm autocarul în parcare din vecinătate, după ce înainte de coborâre se va fi făcut instructajul. „Afară este o fântână unde ... mă voi purifica printr-un fel de spălare. Rog să priviți cum o voi face. Apoi la intrare... ne luăm baticele pentru acoperit creștetul (valabil pentru femei!/ca și în bisericile noastre!), ne vom descălța, că în interior se intră pe covor (și noi acasă pășim pe covor descălțați, eventual cu papuci de casă - înlocuiți în anume situații cu cipicii de unică folosință... unde nu poți descălța șuvoiul turistic, cum ați văzut la mausoleul derviș! Apoi vom intra, de data aceasta toți, femei și bărbați și vă voi prezenta interiorul. Acum rog să priviți din exterior orientarea construcției, cu intrarea la Nord. În interior veți observa la Sud, ceea ce putem numi altar. La voi creștinii intrarea se face de la Apus, iar altarul îl aveți la răsărit. Femeile sunt separate de bărbați, din motive de... pudoare”. Intrăm, conform indicației, în sala mare a moscheii. Un covor imens, nou nouț, acoperă podeaua. Are marcate, matematic, locurile de așezare pentru rugăciune. „Să nu mai care fiecare de acasă... covorașul, conform cu ritualul care impune rugăciunile zilnice!” „Aici, cu fața la altar, stau bărbații, iar femeile stau la balcon! Orientarea Altarului este către Mecca, aflată după cum știți în Arabia Saudită. Acolo toți idoli vechi, adică credința în zei, a fost pietrificată în... marea piatră de la Kaba(cazută sigur din cerul, care cândva își expulzase și pe Lucifer!) și supusă lui Allah, care și-a ales purtător de cuvânt pe Mahomed. Apoi drept scriptură, să nu uităm, am primit scriptura Coranului, care are așa numitele *sure*, ca niște revelații primite în vis de...Profet. Cărți sfinte au toate religiile, dar să știți că există multe lucruri comune despre care acestea vorbesc ca, fiind revelate de la divinitatea supremă. Interpretările noastre diferă, uneori contrazicerile degenerază în schisme, ba chiar și în vărsări de sânge, despre care sigur știți cu toții!”. Separarea sexelor, sigur nu doar din motive de pudoare, este evidentă și în biserica noastră creștin-ortodoxă, cu altar accesibil bărbaților inițiați (separat de catapeteasmă de restul *bisericii!*), cu naosul - preponderent masculin!- și pronaosul, pentru femei! Ce să mai vorbim despre egalitatea sexelor... într-o lume care își trăiește diferențele, ierarhizându-le arbitrar, uneori discriminând irațional, precum fundamentalismele extremiste. Interiorul moscheii vizitate este splendid, iar ritualul, arătat de Volkan, fără a-l vedea pe viu, este greu de redat în cuvinte. El presupune o trăire specială și rezonanța privitorului ocazional cu

cel pătruns de ritual, care aici pare imposibilă, când punctele cardinale ne arată diferit, tocmai axa directoare a credinței, din perspectiva imanenței terestre (unii pe meridian, alții pe paralelele Pământului!).

Am pătruns dinspre Nord, parcă în căutarea stelei octogonale a Sudului, undeva în aripa Moscheii

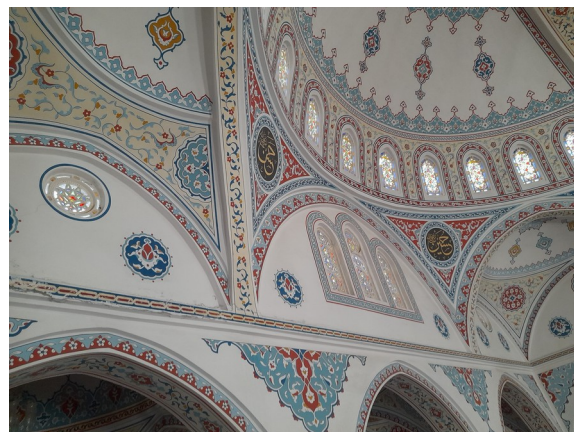
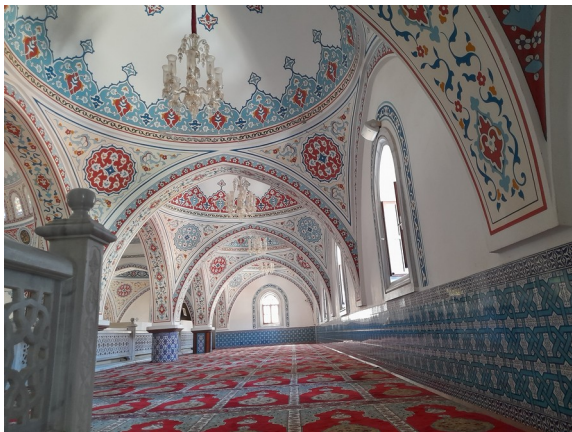

Să fi inspirat cândva palmierul, sveltețea minaretului?

În Moscheea, cu numele proiectat pe cer, se intră numai după purificarea rituală (în dreapta, fânâna!) și după adaptarea ținutei la cerințele cultului.

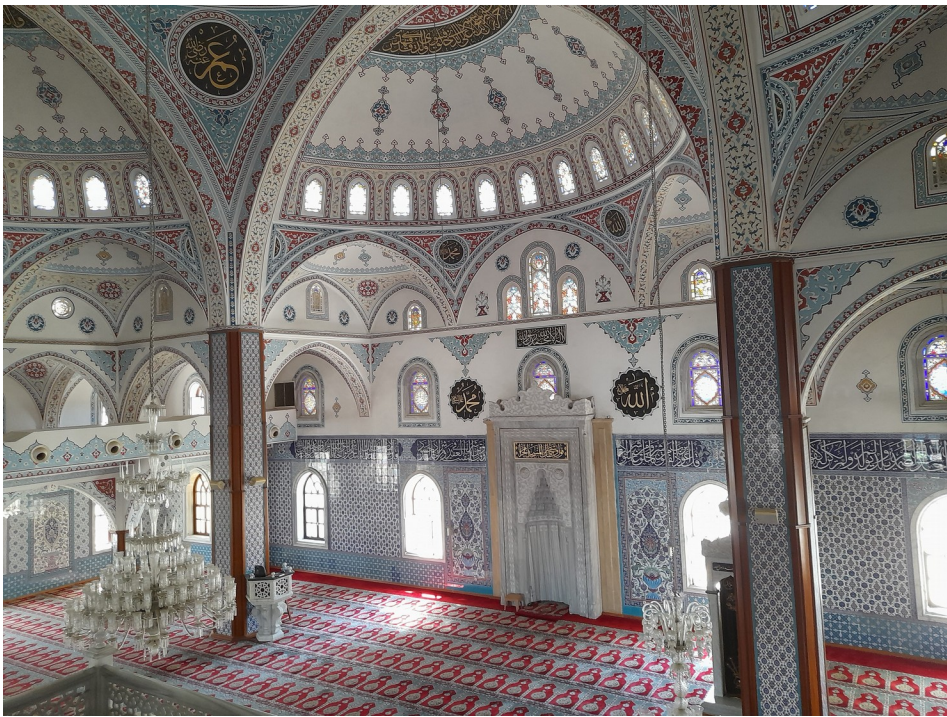

Mocheta, cu încadrarea covorașului individual, cu orientarea conținută, delimitează în mod egal suprafața celor împreună la rugăciunea din moschee.

Se remarcă balconul, rezervat femeilor!

Peretele sudic, cu altarul orientat către Mecca

Decorație diversă și medalioane cu scriere arabă!

Ne adunăm greu, după prezentarea ghidului, puși pe făcut poze, alții ascunși în amenajările anexe, impecabile și acestea igienei, pentru nevoile fiziologice. În cele din urmă ne adunăm. Suntem toți. Constată numărătoarea. Nimeni nu a plecat cu baticul împrumutat pentru intrare? Cine știe, de nu se va fi îndrăgostit cineva, de-o amintire materială! Ne grăbim să ne dăm plutirii pe râul cu același nume: Manavgat! În program aveam croaziera spre țărmul cu plajă al Akdeniz-ei/Mediterană, în spusa noastră, să ne convingem dacă într-adevăr este o mare albă. Râul, cu numele localității, este amenajat special pentru navigația turistică. Ne imbarcăm mai multe grupuri și ne căutăm pe cele două platforme etajate, poziția pentru a putea fotografia oferta generoasă a celor două maluri, dar și ambarcațiunilor care ne cărau pe noi turiștii curioși în ambele sensuri. O muzică discretă, șlagăre ale muzicii romantice românești, ne spune că suntem numai grupuri de români în această plutire de plăcere. Ne deplasăm către confluența râului cu marea. Facem comanda pentru masa de prânz, pe care o vom servi la întoarcere, chiar aici în legănarea vapoșului nostru și în aerul vânturat de mișcare și ceva mai răcoros decât ambientul unei zile călduroase. Ne salutăm cu cei în contracurent, dar și cu femeile care trudeau la sapă, niște ogoare vecine râului/fluviu, ba chiar și cu niște pescari, cu sugestia... firului întins! Ne debarcăm în vecinătatea confluenței cu marea, amenajată special pentru rostul croazierelor cu ambarcațiunile, nu puține, din folosul turismului. Vremea este însorită, nisipul ușor pietros ne ardea tălpile, dar marea fremăta răcoros și înspuma generos plaja. Pare cu adevărat albă. Nu este chip să stai desculț. Ori te scalzi în spuma albă, ori te dai înegririi pe șezlongurile contra cost! Am avut imaginea unui joc de două persoane care s-au pus pe taifas și li s-au încins șlapii, înainte de finalizarea conversației. Le-am privit cu mare curiozitate jocul involuntar, prea prinse în dicuție, nu observaseră că deveniseră adevărați călușari, în ciudatele lor costumații..., numai în costumele de baie. Am stat doar preț de-o oră și ne-am prăjit pe toate părțile. Am constatat, și la multă vreme după eveniment, că momentul fusese dezvoltat de epidermă și era clar mărturisit. Prânzul ne-a chemat din nou în plutirea râului, pe sensul spre izvoare și desigur spre hotel. Ne-am dedat și altor răcoritoare că după experiența cuptorului... mergea din plin și berea de la gheață. După preumblarea pe fluviul acesta, de doar 80 de Km., afluent al unei mări... imense, și după „rugăciunea” ghidului, în contemplarea noastră, ne-am întors în acasa noastră provizorie, să mai adăugăm câte un duș, și el răcoritor, o scurtă tolăneală și să ne reîncărcăm poftele pentru o ultimă cină, prin primitoarea Turcie. Mâine suntem oamenii drumului, păsări migratoare de ocazie, care ne întoarcem la permanentele noastre cuiburi. A mai fost o ultimă vizită printr-un bazar local, că nu mai aveam în ce să ne punem cele cumpărate, și pregătirea de cu seară a bagajelor!

În plutire, de plăcere cu Doamnele „M” și „H”- cea cu adevărat un globtroter!

În hexagoanele acelea depun turiștii lumii mierea globală!

Înspumarea ni s-a recomandat... mare albă (Akdeniz! în zisa turcilor!)

Manavgat/Antalya, vineri, 13 mai, 2022

Ora 4.00! Recepția ne dă deșteptarea. La 4.30 suntem la dejun în restaurant. Lume multă. Nu suntem singurii care plecăm. Aflăm că azi, spre seară, alți curioși vor veni să ne ia locul! La 5.30 suntem deja îmbarcați, numărați și întâmpinați cu același salut și parcă cu o strângere de inimă, vizibilă în emoția ghidului. E semnul că ne-am plăcut și că regretăm despărțirea. Ne face invitația și pentru alte excursii, pe alte trasee, poate chiar prin vechea Troia, de ce? nu prin Efes, să ne reamintească și despre alte vremuri legendare. Ne mărturisește că este trist și din cauza restricțiilor Covid, pentru care nu poate, și nu a putut veni în România, să-și vadă fiica iubită! Drumul acum printre leandrii înfloriți este rapid și impus de cekingul necesar îmbarcării, căruia îi adăugam și alte formalități pentru bunurile de lux achiziționate și care impuneau declarația. La ora 7.00 suntem în aeroport, sub supravegherea și ajutorul lui Volkan, care pare că lăcrimează discret. Îi strâng mâna și îi fac promisiunea că voi face o cronică acestei experiențe memorabile.

Decolăm la ora 9.10, din Antalya și aterizăm la 10.45, pe aeroportul din Otopeni. Tot în... *pasărea liberă* a companiei aeriene turcești. Avem locurile în rândul doi al avionului, pe dreapta, la geam. Aripa ocrotitoare, de altă dată, este mai în spate și am acum altă vizibilitate. Văd munții încă înzăpeziți pe creste, marea. Observ și Dunărea, apoi întinderea cu geometria galben-verde a Bărăganului. Da suntem acasă! Din cer România se arată frumoasă, roditoare. Ce ne facem cu sfinții? care stau între noi, iubitorii

ei și Dumnezeuul atotfăcător, pe care îl iubim! Dă-le Doamne, minte, înțelepciune, voință! să facă și din Grădina Maicii Domnului, un paradis oamenilor..., furnici lucrătoare și în deplină credință față de conducătorii înțelepți. AMIN!

Doamnele „M” și „B” (chiar organizatoarea excursiei noastre!) au zis că vor fi mușes, cu condiția să fac eu povestea aceasta, din ceea ce îmi voi aminti, din ceea ce am pozat și aflat. Oare am reușit?

Mihai Sporiș/20 iunie